

REJESTR DOTYCZY:

DEMBOWSKI Jerzy Marian

s/c i

z d.

... 31 stycz. 1895 ... w

kraj:

+ 5 kwietn. 1963 ... w Londynie

kraj: UK.

pochowany: Gunnersbury Cemetery.

nr grobu:

Nr rejestracyjny

22 /63...

Nota zamieszczona:

w tomie

czesci

Indeks

Copyright: 1970

B.O. Jeżewski

Źródła i bibliografia c.d.znak rozpoznawczyU w a g i:

ARTYLERIA - kpt.

Nota:

Przypisy:

Źródła i bibliografia:

znak rozpoznawczy

Dziennik Polski 15.4.63 - nekrolog i 23.4.63 - wspom-
nienie

18/15 i 23.IV.63/

RO32,204,711,of.sł.st.art. por. 1.8.22 /#31.1.1895/
lpan

120/32/

Śp. Jerzy Marian DEMBOWSKI

Najbliższa rodzina i grono kolegów odprowadziło w ub. tygodniu na wieczny spoczynek na cmentarzu Gunnersbury w Londynie śp. Jerzego Mariana Dembowskiego, który przez 20 lat zajmował stanowisko głównego korektora „Dziennika Polskiego”.

Urodzony w r. 1895, będąc studentem prawa uniwersytetu warszawskiego wstępuje jako ochotnik w szeregi W.P. i bierze udział w kampanii 1918–20. Po wojnie obrał karierę wojskową i po ukończeniu szkoły podchorążych artylerii dosłużył się stopnia kapitana. Będąc w wojsku odbywa studia prawnicze i uzyskuje dyplom magistra praw w r. 1934. Następnie przechodzi do korpusu sądowego.

Po kampanii wrześniowej przedziera się do Francji, gdzie zajmuje stanowisko wykładowcy w szkole artylerii w Coëtquidan. Z Francji zostaje ewakuowany do W. Bry-

tanii. W r. 1943 rozpoczyna pracę w „Dzienniku Polskim”.

Praca w dziennikarstwie to, m.in. także walka z błędami drukarskimi, które zagrażają czystości tekstu, a pojawiają się niewiadomo kiedy i skąd. Czujne oko kpt. Dembowskiego wychwytywało szybko tych złośliwych intruzów. Kultura słowa drukowanego wyraża się m.in. także w starannym i bezbłędnym tekście. Tej kultury był Zmarły utalentowanym miłośnikiem i pionierem.

Wśród kolegów w „Dzienniku Polskim” pozostanie po śp. Jerzym Dembowskiu najlepsze wspomnienie. Długo pozostanie w pamięci jego uczynność, sumienność, gruntowna wiedza i przywiązanie do Kraju, o którym ciągle myślał i dla którego dobra na powierzonym sobie odcinku — pracował.

M.O.

Ś. † P.

JERZY MARIAN DEMBOWSKI

magister praw, kapitan artylerii, oficer sądowy, współpracownik „Dziennika Polskiego”
zmarł w Londynie 5 kwietnia 1963, opatrzony Św. Sakramentami, przeżywszy 68 lat.

Pogrzeb odbędzie się we środę 17 kwietnia. Po nabożeństwie o godz. 9.30
rano w kościele Św. Andrzeja Boboli nastąpi wyprowadzenie zwłok na cmentarz
Gunnersbury, o czym zawiadamia pogrążona w głębokim smutku

RODZINA.

FUNDACJA NARODOWA „DZIENNIK POLSKI I DZIENNIK ŻOŁNIERZA“ SAMOWYSTARCZALNA I NIEZALEŻNA INSTYTUCJA

Dziesięciolecie pracy Leszka Kirkiena w Dzienniku

W dniu 16 maja grono najstarszych współpracowników Dziennika obchodziło wspólną wieczorą jubileusz - dziesięciolecie pracy w Dzienniku dra Leszka Kirkiena. Uroczystość miała charakter wewnętrzny, koleżeński. Wzięli w niej udział ci wszyscy współpracownicy Dziennika, którzy ponad 10 lat pracują w wydawnictwie. Przemawiali redaktor naczelny Dziennika Tadeusz Horko i dyrektor administracyjny Czesław Sroga.

Leszek Kirkien, od 32 lat dziennikarz-publicysta, współzałożyciel i współredaktor „Republiki“ i „Expressu Ilustrowanego“ (pisywał jako Viking w Kurierze Porannym), a w pewnym okresie urzędnik polskiej służby zagranicznej, wszedł do Dziennika w momencie dla pisma przełomowym. Był to okres po-jałtański. Stawało się już jasnym, że mocarstwa zachodnie nawiążą stosunki z Komitetem Lubelskim. Zbliżał się moment cofnięcia i znania prawowitemu rządowi polskiemu w Londynie. Wszystkie polskie placówki w Anglii były zagrożone.

By zrozumieć ówczesną sytuację Dziennika trzeba się cofnąć nieco wstecz. Dziennik Polski powstał w Londynie w lipcu 1940 r. jako oficjalny organ rządu polskiego. Nakład pisma był minimalny, nikt zresztą nie dbał o jego powiększenie. Strony pisma wypełniały mowy członków rządu i Rady Narodowej. Wśród żołnierzy w Szkocji — jedynych liczących potencjalnych odbiorców — londyńska urzędówka nie cieszyła się popularnością. Szkocja wołała czytać Dziennik Żołnierza.

1 stycznia 1944 r. nastąpiło połączenie obu pism.

Rząd Mikołajczyka dążył do znieszenia Dziennika Żołnierza, gdyż piętnował on politykę kapitulacyjną wobec Sowietów. Mikołajczyk i Kot sądzili, że osiągną swój cel przez wehronicie Dziennika Żołnierza przez Dziennik Polski. Z drugiej jednak strony wojsko — w którym rósł opór przeciwko ustępstwom rządu wobec Rosji — zapewniło sobie poprzez zespół Dziennika Żołnierza wpływ na londyńskie pismo. Fuzja nastąpiła po kilkumiesięcznych pertraktacjach. W rezultacie ich naczelny redaktor Dziennika Żołnierza Tadeusz Horko został zastępcą naczelnego redaktora połączonego pisma londyńskiego, a głównym publicystą — Aleksander Bregman, którego artykuły na łamach Dziennika Żołnierza były solą w oku wszystkich rządowych kapitulantów.

Z dawnej redakcji londyńskiego „Dziennika Polskiego“ pozostał jedynie Karol Zbyszewski — podobnie jak Horko i Gostyński weteran z Narwiku — który wcześniej odkomenderowany został do Londynu. (Zbyszewski wyjechał

z łach rządowych przypuszczano, że pod naciskiem sowieckim władze brytyjskie zlikwidują Dziennik Polski. Nie wierzone poza tym, że — bez stałej subwencji — pismo zdoła się utrzymać.

Pierwszą decyzją Kirkiena było zorganizowanie własnej drukarni Dziennika, by uniknąć olbrzymich kosztów produkcji pisma w drukarni angielskiej, której rachunki płacił dotychczas rząd polski bez zmużenia oka. Po długich poszukiwaniach znaleziono wreszcie lokal na drukarnię przy Curtain Road w północnym Londynie. Kirkien rozpoczął dosłownie z niczego. Z grupą mechaników zwolnionych z I dywizji kupował części do maszyn i stare linotypy, które dopiero polscy czołgiści przerabiali na nowe.

Nadszedł wreszcie dzień, w

Tadeusz HORKO — redaktor naczelny

którym ruszyły linotypy, a wieczorem maszyna rotacyjna zaczęła wyrzucać pierwsze egzemplarze Dziennika, wydrukowane we własnych zakładach graficznych. Były to początki największej polskiej placówki gospodarczej w Anglii, stworzonej i prowadzonej wyłącznie przez Polaków.

Pierwsza radość z własnej drukarni nie trwała długo. Przyszedł cios zupełnie niespodziewany. Dr Kirkien został wezwany do Ministerstwa Pracy, gdzie mu oświadczono, że wobec protestu związków zawodowych Dziennik musi się dostosować do warunków związkowych obowiązujących codziennie pisma londyńskie o wielomilionowych nakładach. Wszyscy pracownicy drukarni muszą być członkami związków zawodowych, które w owym czasie odmawiały przyjmowania Polaków. Ponadto żądano zatrudniania nadmiernej ilości pracowników, i to wyłącznie angielskich. I tak do pracy, którą mogli wykonać dwaj ludzie należało przyjąć siedmiu i t.p.

Kulisy tej całej akcji przeci-

przedłużający się opór Dziennika nie „rozdrażnił zbytnio Anglików“ i przez to zaszkodzi nam w innych dziedzinach.

Leszek KIRKIEN — jubilat

Walkę teoretycznie wygrała strona silniejsza. Związki zagroziły strajkiem zecerów w drukarniach wykonujących zamówienia państwowe — jeśli rząd nie zmusi Dziennika do kapitulacji. Sprawa oparła się o gabinet brytyjski, gdzie referował ją ówczesny

Czesław SROGA
dyrektor administracji

minister pracy George Isaacs (nota bene prezes związku drukarzy).

Następnego dnia Kirkien dostał ultimatum: albo Dziennik przyjmie warunki tradeunionów, albo Ministry of Labour odbierze pracownikom redakcji i administracji prawo pracy w Dzienniku, skierowując ich „to some other employment“.

Czyli — albo śmierć natychmiastowa, albo na raty. Kirkien wybrał tę drugą ewentualność i — wykazał, że ma nie tylko zdolności do walki, ale i umiejętność osiągania korzystnego kompro-

siedzeń zarządu fundacji Dziennika Polskiego, L. Kirkien wystąpił z niespodziewanym projektem przeniesienia drukarni poza obręb wielkiego Londynu, gdzie koszty produkcji są niższe, a ciężary nakładane przez związki znośniejsze niż w samej metropolii.

Operacja przeniesienia drukarni Dziennika z Londynu do Hove trwała kilka lat. (Pismo redagowane jest obecnie w Londynie, skąd cały materiał nadaje się teleskryptorami, własnym kablem do Hove, wydrukowane w Hove egzemplarze idą na londyńską Victoria Station, skąd samochody Dziennika rozwożą je na wszystkie dworce). Dość powiedzieć, że trzeba było zakupić dru-

Aleksander BREGMAN — redaktor polityczny

gą maszynę rotacyjną by z powodu przeprowadzki, która nastąpiła nocą w piątek dnia 1 listopada 1953, pismo ani na jeden dzień nie przestało wychodzić.

Zakłady graficzne Dziennika w Hove to wielki rozdział w historii stałego rozwoju pisma. Ale to jednocześnie teraźniejszość i przyszłość pisma.

Wieczór koleżeński, którym współpracownicy Leszka Kirkiena w ciągu dziesięciu lat — gdyż tylko tacy brali udział w wieczorze — uczcili dziesięciolecie jego pracy w Dzienniku, poświęcony był raczej wspomnieniom z trudnej, ciężkiej przeszłości, kiedy losy jedyne polskiego pisma w W. Brytanii wisiały nieraz dosłownie na włosku.

Jeśli chodzi o dziś... to Dziennik Polski rozporządzając własną drukarnią — ma zdrowe podstawy finansowe.

...wstecz. Dziennik Polski powstał w Londynie w lipcu 1940 r. jako oficjalny organ rządu polskiego. Nakład pisma był minimalny, nikt zresztą nie dbał o jego powiększenie. Strony pisma wypełniały mowy członków rządu i Rady Narodowej. Wśród żołnierzy w Szkocji — jedynych liczących potencjalnych odbiorców — londyńska urzędówka nie cieszyła się popularnością. Szkocja wołała czytać Dziennik Żołnierza.

1 stycznia 1944 r. nastąpiło połączenie obu pism.

Rząd Mikołajczyka dążył do zniszczenia Dziennika Żołnierza, gdyż piętnował on politykę kapitulacyjną wobec Sowietów. Mikołajczyk i Kot sądzili, że osiągną swój cel przez wchłonięcie Dziennika Żołnierza przez Dziennik Polski. Z drugiej jednak strony wojsko — w którym rósł opór przeciwko ustępstwowi rządu wobec Rosji — zapewniło sobie poprzez zespół Dziennika Żołnierza wpływ na londyńskie pismo. Fuzja nastąpiła po kilkomiesięcznych pertraktacjach. W rezultacie ich naczelny redaktor Dziennika Żołnierza Tadeusz Horko został zastępcą naczelnego redaktora połączonego pisma londyńskiego, a głównym publicystą — Aleksander Bregman, którego artykuły na łamach Dziennika Żołnierza były solą w oku wszystkich rządowych kapitulantów.

Z dawnej redakcji londyńskiego „Dziennika Polskiego” pozostał jedynie Karol Zbyszewski — podobnie jak Horko i Gostyński weteran z Narwiku — który wcześniej odkomenderowany został do Londynu. (Zbyszewski wyjechał na urlop do Hiszpanii, nie zdążyliśmy go sfotografować).

Następny etap w tych przemianach stanowiło objęcie kierownictwa wydawnictwa przez śp. Jana Czarnockiego, który przybył do Londynu z polskiego podziemia we Francji. Jan Czarnocki był wybitnym dziennikarzem, długoletnim współredaktorem warszawskiego koncernu „Expressu Porannego”, a następnie redaktorem naczelnym „Kurier Porannego”. On to ściągnął w maju 1945 r. Leszka Kirkiena do pracy w Dzienniku, którego naczelną redakcję objął po upadku rządu Mikołajczyka i prowadził ją aż do swej śmierci w styczniu 1947r.

5 lipca 1945 r. następuje cofnięcie uznania rządowi R. P. Prawie w przeddzień rząd, który rozporządza jeszcze milionami funtów — wpłaca pospiesznie na konto pisma £16.000. Jednocześnie powstaje pierwszy akt fundacji, która przejmując z rządu własność pisma, by je w ten sposób uchronić przed wpadnięciem w ręce reżymu lubelskiego, przejmującego wszystkie tytuły prawne rządu polskiego w Londynie.

Pamiętając, że roczny deficyt Dziennika Polskiego w okresie gdy do pisma wchodził Leszek Kirkien wynosił ok. £36.000 — to dotację w wysokości £16.000 trzeba uznać za akt defetyzmu ze strony rządu. A nie zapominajmy przy tym, że było to w okresie radosnej twórczości, kiedy marnowano setki tysięcy funtów i utrzymywano armię niepotrzebnych nikomu urzędników. W ko-

Tadeusz HORKO — redaktor naczelny

którym ruszyły linotypy, a wieczorem maszyna rotacyjna zaczęła wyrzucać pierwsze egzemplarze Dziennika, wydrukowane we własnych zakładach graficznych. Były to początki największej polskiej placówki gospodarczej w Anglii, stworzonej i prowadzonej wyłącznie przez Polaków.

Pierwsza radość z własnej drukarni nie trwała długo. Przyszedł cios zupełnie niespodziewany. Dr Kirkien został wezwany do Ministerstwa Pracy, gdzie mu oświadczono, że wobec protestu związków zawodowych Dziennik musi się dostosować do warunków związkowych obowiązujących codziennie pisma londyńskie o wielomilionowych nakładach. Wszyscy pracownicy drukarni muszą być członkami związków zawodowych, które w owym czasie odmawiały przyjmowania Polaków. Ponadto żądano zatrudniania nadmiernej ilości pracowników, i to wyłącznie angielskich. I tak do pracy, którą mogli wykonać dwaj ludzie należało przyjąć siedmiu i t.p.

Kulisy tej całej akcji przeciw

Kpt. Jerzy DEMBOWSKI — senior korektorów

Dziennikowi nie są dziś jeszcze dostatecznie wyświetlone. Nie ulega jednak wątpliwości, że nie brakło jej polityczności, podłoża (był to okres największego nasilenia propagandy komunistycznej w Anglii) i że chodziło o zniszczenie polskiej placówki wywierającej wpływ na poglądy polityczne Polaków w W. Brytanii.

Osaczony przez tuzin związków zawodowych i sztab urzędników Ministerstwa Pracy, Kirkien rozpoczął negocjacje, które nierzadko miały bardzo gwałtowny charakter. Nie było innego wyboru — tylko walka. Przyjęcie wszystkich warunków — tak jak je stawiały związki — oznaczałoby likwidację Dziennika w ciągu dwóch miesięcy. Walkę tę — warto zaznaczyć — Kirkien prowadził i mieniem Dziennika samotnie. Już w jej pierwszej fazie ze strony niektórych czynników polskich poczęto wyrażać obawę, czy aby

Czesław SROGA dyrektor administracji

minister pracy George Isaacs (nota bene prezes związku drukarzy).

Następnego dnia Kirkien dostał ultimatum: albo Dziennik przyjmie warunki tradeunionów, albo Ministry of Labour odbierze pracownikom redakcji i administracji prawo pracy w Dzienniku, skierowując ich „to some other employment”.

Czyli — albo śmierć natychmiastowa, albo na raty. Kirkien wybrał tę drugą ewentualność i — wykazał, że ma nie tylko zdolności do walki, ale i umiejętność osiągania korzystnego kompro-

Mieczysław GOSTYŃSKI — szef wydziału ogłoszeń

misu. Związki uszanowały przeciwnika, zrozumiały cały nonsens sytuacji, w której pismu o 30.000 egzemplarzy nakładu narzuca się te same obciążenia finansowe, co gazecie o kilkumilionowym nakładzie. Polacy, dzięki długim i żmudnym rokowaniom prowadzonym przez dr Kirkiena, zostali przyjęci do londyńskiego związku zecerów, który nie bez racji nazywa się na Fleet St. najbardziej ekskluzywnym klubem w Anglii. Sytuacja tak się zmieniła od tamtych czasów, że najbardziej zacięty wówczas przeciwnik Kirkiena, Robert Willis członek T.U.C. jest obecnie członkiem zarządu Anglo-Polish Society i niezmiernie czynnym przyjacielem politycznym Polaków

Ale z nauki, jaką była przeprawa z londyńskimi związkami, wyciągnięto odpowiednie wnioski. Na jednym z okresowych po-

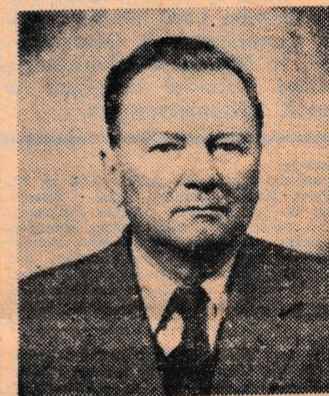
Aleksander BREGMAN — redaktor polityczny

gą maszyną rotacyjną by z powodu przeprowadzki, która nastąpiła nocą w piątek dnia 1 listopada 1953, pismo ani na jeden dzień nie przestało wychodzić.

Zakłady graficzne Dziennika w Hove to wielki rozdział w historii stałego rozwoju pisma. Ale to jednocześnie teraźniejszość i przyszłość pisma.

Wieczór koleżeński, którym współpracownicy Leszka Kirkiena w ciągu dziesięciu lat — gdyż tylko tacy brali udział w wieczorach — uczcili dziesięciolecie jego pracy w Dzienniku, poświęcony był raczej wspomnieniom z trudnej, ciężkiej przeszłości, kiedy losy jednego polskiego pisma w W. Brytanii wisały nieraz dosłownie na włosku.

Jeśli chodzi o dziś ... to Dziennik Polski rozporządzając własną drukarnią — ma zdrowe podstawy finansowe.

Stanisław („burmistrz”) KOŻŁOWSKI — główny księgowy

— Daje to nam — mówił Kirkien odpowiadając kolegom na przemówienia — poczucie absolutnej niezależności politycznej. Nie wiemy co to obce pieniądze, subwencje, zapomogi.

W oparciu o tę niezależność Dziennik — placówka polska prowadzona przez Polaków dla Polaków, może z czystym sumieniem spełniać swe zadania: służyć sprawie polskiej i brytyjskiej interesów Polonii w W. Brytanii.

Wobec pogłębiającego się rozbicia politycznego emigracji zadania i obowiązki społeczno-polityczne narodowej fundacji jaką jest Dziennik z konieczności przekraczają zakres normalnych zadań codziennego pisma informacyjnego.